

bytí v odevzdanosti lidské jsoucno ve svém BYTÍ (vrženém tubytí), ve své svobodě a TRANSCENDENCI, odevzdávající se (svobodně a odpovědně) bytí samému, ryzímu bytí (*J. Patočka, M. Heidegger, T. Kalary*). Odtud plyne i život v odevzdanosti (sebeodevzdanost jdoucí skrze čas), jako již u *S. Kierkegarda*.

bytí v pravdě vroucí usilovnost lidského bytí o význačné dějinné pobývání u BYTNOSTI PRAVDY, což vyžaduje výraznou přípravu tohoto bytí ve směru prvotního přemýšlení o ryzím bytí, a to v základním naladění zdrženlivosti (*M. Heidegger*). U *J. Patočky* jde o odpovědnost za sebe sama, za vlastní osud, za vlastní dějiny.

bytí v transcendenci neustálé člověkově sebepřekračování smyslového (pudového, animálního) a instinktivního života, kdy se překračují i běžné předmětné podmínky lidského života, spjaté s prostým uchováváním žití v jeho každodennosti; člověk v sebetranscendenci překračuje (transcenduje – TRANSCENDENCE) v každém okamžiku své dílčí zpředmětnění, svou fakticitu (*Platón, G. W. F. Hegel, S. Kierkegaard, K. Jaspers, J. Patočka* aj.).

bytí ve světě základní způsob bytí POBYTU na světě – pobyt je zde (ve své subjektivitě, dějinnosti a světskosti) chápán jako neoddelitelný od druhých, od věci a světa. Jde o pojem (existenciál), kterým *M. Heidegger* vyjádřil nerozlučnost lidského BYTÍ a SVĚTA, spolubytí s DRUHÝMI. Vyšel z faktu, že člověk neexistuje sám o sobě, že se setkává (z ekstatické jednoty ČASOVOSTI) s věcmi a lidmi a tyto věci a lidi odhaluje (v jejich smyslu a významu); stává se konkrétním svobodným bytím, „skutečným životem“ (*J. Patočka*).

Já jakožto uskutečněný pobyt sám (bytí-sebou, svébytí, bytostná mojskost, sebetožnost, něm. *Selbst*) existuje svobodně jako b. v. s., a to s dalšími spolubytími, jež patří k lidské existenci. Bytí s druhými je rovněž základním existenciálem. Člověk zde ve svých bytostných možnostech může pobývat autenticky, nebo neautenticky: v autentickém modu se pomáhá druhým k jejich svobodě, k dosažení jejich pravého já, výkon existence je nesen základní otevřeností pro světlinu bytí.

Svět je pro člověka světem starosti. Člověk jakožto pobyt pak rozvíjí jisté porozumění světu v rámci spolubytí s druhými existencemi, jimž je stejně jako jsoucnům nějak otevřen. Když lidský pobyt získává svou sjednocující sílu z bytí samého, může být jakožto ryzí tubytí vlastním bytím-zde (ve světě) a může nechávat vyvstávat jsoucna v jejich bytí (v jejich pravdě a kráse). Tehdy lidský pobyt ontologicky překonává tradiční subjekt-objektový vztah. Pro ryzí existenciální strukturu b. v. s. je důležité žít básnicky. *M. Merleau-Ponty* uvažoval také o lidském b. v. s. vždy jako o spolubytí (intersubjektivita). Z této půdy vyrůstají skutečně lidské existence.

bytí-sebou viz *sebe sama, bytí ve světě, přináležení k bytí*

bytí-tu viz *tubytí*

bytnost to, co je a jak je věc ve své PRAVDĚ (věcná podstata, jsoucnost, esence, substance: cosi podstatně neproměnného), ve svém BYTÍ (ontologické jádro věci, její bytostné určení, původní základ, řec. *hypostasis*: podstatná přirozenost, prapodstata, skutečnost sama, substancialita, smysl a hodnota věci, ryzost bytí); je vymezena silami a vůlí, jež jsou s danou VĚCÍ spřízněny, patří do sféry pravdy. Středověká tradice nazývala podstaty univerzáliemi; substance se chápala jako to, co nepotřebuje ke své existenci nic jiného.

Na ambivalenci (rozpornost) a skrytost podstaty poukázal *Hérakleitos*: *fysis* se skrývá za jevem. V tomto duchu *Nágárdžuna* tvrdil, že věci podstatu mají i nemají; jako první provedl kritiku esence. Pro *Platóna* měla b. (*idea, eidos*) význam bezčasovosti. U *Aristotela* jde o jsoucnost jsoucího (jeho bytí, podstata, *úsia*); to, co je setrvalé, přetrvává, co každá věc vždy byla a je (*to ti én einai*); co-bytí (*cost*, co něco jest, *ti esti, eidos*) jsoucího, stálá přítomnost – náleží jsoucnosti. B. (bytostné určení, podstata, esence, substance, kvintesence: bytí o sobě, ze sebe a v sobě, stálá přítomnost) činí jsoucí jsoucím, je jeho jsoucností, bytostným určením věci, bytím; přesahuje konkrétní jsoucí, určuje jeho konkrétní pohyb. Podle *G. W. F. Hegela* je b. „pravda bytí“. Zjev je mu dále manifestací (zjevením) podstaty (jež je „za a mimo“). Podstata (absolutní bytnost, duch, absolutno, ontologický rozum) se klade (a omezuje se tak) skrze svou vlastní aktivní sebenegaci (jako určitý zjev, jsoucno, existence) a vrací se ze své jinakosti opět k sobě (negace své vlastní negace). Člověk se jako „rytíř ctnosti“ oddává bytnosti/substanci; její rozvoj je možný jen díky subjektivitě subjektu, díky jednotlivcům; musí tu být původnější zkušenost bytí jakožto času či časového bytí.

Ve vidění *E. Husserla* se v pojmu podstaty (*eidos, idea*) překonává vázanost empiricky typického ve prospěch určení obecnosti. Invarianta empiricky individuálního se fixuje právě v pojmu podstaty. Utváření podstaty jakožto předmětu zvláštního druhu je výkonem aktivity myšlení (zření podstaty). Z hlediska *M. Heideggera* je pravda bytnosti svázána s pravdou bytí. K podstatě (pravdě bytí) je třeba se přibližovat, i když je nedosažitelná. Od metafyziky substance (jsoucnosti jsoucího) se spěje k bytostně-dějinnému myšlení bytí. – Inspirovaná filosofie neustále otevírá sféru vedoucí k náhledu podstaty (bytnosti); jen tak se může dávat smysl věcem, dějům, textům i člověku samému.

bytostné já viz *já*

bytostné myšlení viz *nové zamýšlení*

bytostné určení věci to, čím věc (jsoucno) vpravdě je, bytí (věcnost, PODSTATY) věci; určuje se z jejího vlastního bytí.